

ALKOHOLPOLITISK HANDLINGSPLAN 2020-2024

FOR RØDØY KOMMUNE

VEDTATT 16.12.2020
k.sak 083/2020

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	3
2. ALKOHOLPOLITISKE MÅL OG VIRKEMIDLER	4
A. MÅLSETNING	4
B. VIRKEMIDLER	4
3. STATUS OG UTFORDRINGER.....	5
4. ALKOHOLPOLITISKE RETNINGSLINJER	10
5. ANDRE TILTAK.....	12

---

1. INNLEDNING

Alkoholoven setter rammene for hvordan alkoholpolitikken skal forvaltes. Innenfor disse rammene er kommunen tillagt et betydelig ansvar og en stor frihet til å utforme sin egen lokale alkoholpolitikk.

Kommunen har etter § 1-7 d en plikt til å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Planen skal være retningsgivende både for administrasjonen ved forberedelse av saker til politisk behandling, og ved avgjørelse av søknader om salgs- og skjenkebevillinger.

Utgangspunktet for norsk alkoholpolitikk er at alkohol er en lovlig vare, men at det er nødvendig med ulike virkemidler for å begrense skadevirkningene av forbruket. Politikken er begrunnet ut fra helsemessige og sosiale forhold. Næringspolitiske forhold hører med i en totalvurdering, men får ikke styrende innflytelse.

Planarbeid

I revidering av alkoholpolitisk handlingsplan for kommunestyreperiode 2020-2024 skal flere fagfelt være involvert. Formannskapskontoret har utarbeidet forslag til planen med innspill fra helsetjenesten, psykisk helse og folkehelsekoordinator. Formannskapet har behandlet planforslaget og sendt det ut på åpen høring. Kommunestyret har ferdigbehandlet planen.

Planen er bygget opp med en struktur hvor det først gis en beskrivelse av planens målsetning og virkemidler. I kapittel 3 beskrives status og utfordringer for rusarbeidet i Rødøy kommune. Kapittel 4 gir alkoholpolitiske retningslinjer, som bestemmer kommunal politikk innen salg og skjenking av alkoholholdig drikk. Kapittel 5 beskriver andre tiltak som ikke angår bevillingssystem.

---

2. ALKOHOLPOLITISKE MÅL OG VIRKEMIDLER

---

a. Målsetning

Med utgangspunkt i alkohollovens § 1-1 er planens overordnede mål i størst mulig grad å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter planen på å begrense forbruk av alkoholholdige drikkevarer.

b. Virkemidler

Alkoholloven regulerer tilgjengeligheten av alkoholholdig drikk gjennom bevillingssystemet, bl.a. ved fastsettelse av vilkår for hvordan salg og skjenking skal skje, samt kontroll med at vilkårene blir overholdt. Loven inneholder også regler som tar sikte på å påvirke etterspørselen, som for eksempel forbudet mot alkoholreklame.

Holdningsskapende arbeid og andre tiltak som fremmer folkehelse forankres i kommunedelplan for folkehelse, idrett og friluftsliv og andre kommunale planer.

Neste kapittel gir et situasjonsbilde av alkoholbruk i Rødøy kommune, samt utfordringer som kommunen har i sin alkoholpolitikk. Målrelaterte strategier med handlingsprogram beskrives i kapittel 4.

3. STATUS OG UTFORDRINGER

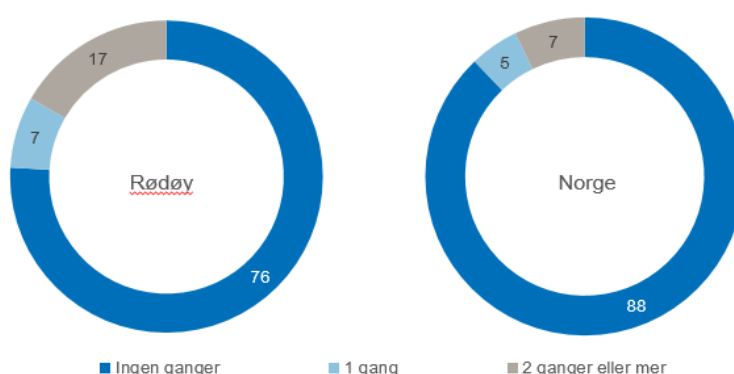
Om alkohol i Rødøy kommune

Det er viktig at kommunen har et solid beslutningsgrunnlag for planarbeidet. En utfordring for alkoholpolitikken er en fragmentert oversikt over status og omfang til alkoholmisbruket i Rødøy kommune. På grunn av kommunens størrelse lider kommunal statistikk generelt av at et lavt antall personer deltar i kartlegginger og undersøkelser, noe som gjør at tallene blir usikre. Det oppfordres derfor til at tallene brukes med forsiktighet. Analysen i denne planen er basert på Ungdata-undersøkelsen, fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020, politiets statistikk over lovbrudd, og omsetningsoppgaver fra kommunens skjenke- og salgssteder.

Alkoholbruk blant ungdom framkommer i rapport fra *Ungdata-undersøkelsen*. Den var gjennomført blant elever i ungdomstrinnet i skolene i Rødøy kommune i 2014, 2017 og 2019. Bruk av tobakk og alkohol, illegale rusmidler, alkohol blant venner/foreldre og tilgjengelighet var et temaområde i undersøkelsen. Antall elever som deltok i 2019 var 54, og tilsvarer svarprosent på 92 %. Klassesertrinn var 8.-10. Ungdata viser at det er stor variasjon i hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke alkohol. Det store flertallet har ikke vært beruset i løpet av ungdomskolen. På slutten av ungdomskolen har omtrent **en av fire** opplevd å ha vært beruset. Dette er noe høyere enn Norges gjennomsnitt på 12 %. Tilsvarende indikator for Rødøy kommune i 2017 var på omtrent **en av fem** (18 %).

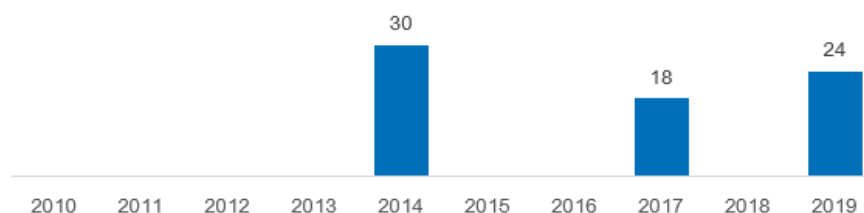
Har du drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset i løpet av siste år?

Prosentandel av ungdomsskoleelever i Rødøy og i Norge

Tidstrend i Rødøy

Prosentandel av ungdomsskoleelever som har vært tydelig beruset siste år

Fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020 ble gjennomført av Folkehelseinstituttet i januar-februar 2020 på oppdrag fra Nordland fylkeskommune. Rapporten fra undersøkelsen viser blant annet alkoholvaner og potensielle alkoholproblem blant voksne. Ett sett av diagrammer viser andel som oppgir at de drikker alkohol to ganger i uken eller oftere. Et annet sett av diagrammer viser andel som oppgir at de drikker minst seks enheter alkohol ved en og samme anledning månedlig eller oftere (episodisk høyt alkoholforbruk). Rødøy

kommune inngår i undersøkelsen i Helgeland. I denne regionen var deltakelsen på 48,8 % (3914 svar av 8019 inviterte). Andel respondenter som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer i Rødøy kommune ligger på regionens og fylkets gjennomsnitt (21 %). Dette er noe høyere enn hos nabokommuner. Generelt sett er det en trend for både kvinner og menn der andelen øker med utdanningsnivå og alder.

Drikker alkohol 2 ganger i uken eller oftere	Samlet	Kvinner	Menn
Nordland	21 %	17 %	25 %
Rødøy	21 %	23 %	19 %
Lurøy	17 %	16 %	18 %
Meløy	19 %	16 %	22 %
Gildeskål	18 %	11 %	27 %

Tabell 1. Andel som drikker alkohol 2 ganger i uken eller oftere (Fylkehelseundersøkelsen Nordland 2020)

Når det gjelder episodisk høyt alkoholforbruk månedlig eller oftere, ligger regionen under samlet gjennomsnitt i Nordland (15,3 % mot 15,83 %). Her rapporterte respondentene på om de drikker minst 6 enheter med alkohol ved en og samme anledning månedlig eller oftere. Det er kun små og ubetydelige forskjeller mellom utdanningsnivåene, men klare kjønnsforskjeller (flestep menn) og aldersforskjeller (andelen senkes noe ujevnt med økende alder). Her ligger Rødøy kommune under regionens og fylkets nivå - på 13 %. Denne prosenten er den laveste blant nabokommunene.

Episodisk høyt alkoholforbruk	Samlet	Kvinner	Menn
Nordland	16 %	9 %	23 %
Rødøy	13 %	15 %	11 %
Lurøy	25 %	21 %	29 %
Meløy	15 %	10 %	21 %

Tabell 2. Episodisk høyt alkoholforbruk månedlig eller oftere, andel fordelt på kjønn og samlet (Fylkehelseundersøkelsen Nordland 2020)

Det som skiller Rødøy kommune ut er at alkoholforbruk blant kvinner er høyere enn blant menn. Dette kommer tydelig frem på begge målingene.

Statistikk fra politiet viser antall anmeldte lovbrudd. Den kan brukes i en liten grad fordi den mangler spesifisert tall per type lovbrudd. Statistikken viser dermed bare at Rødøy kommune fortsatt har lavest anmeldt kriminalitet per 1000 innbyggere blant kommunene i Salten og på Helgeland, selv om trenden er et økende antall: fra ca 1% i 2015/2016 til 1,5 % i 2018/2019.

Nasjonalt kartlegging Brukerplan skal kunne vise antall brukere med alkoholrelatert problematikk, deres livssituasjon og funksjonsnivå, og hvilke tjenester vi har og vil ha behov for. Arbeid med kartleggingen skal starte i den nærmeste tiden. Resultatet vil gi et bedre situasjonsbilde til neste planperiode. Kommunen jobber med å samle informasjon fra denne, samt andre undersøkelser og kartlegginger, i et oversiktsdokument som vil lage grunnlag for kommunalt planarbeid med forankring av folkehelsearbeid.

Oversikt over alkoholsalg og skjenking i kommunen

Rødøy kommune har et relativt stort antall salgs- og skjenkesteder i forhold til kommunens størrelse. Med 11 kretser fordelt på fastlandet og flere øyer, er det ofte minst et skjenkested og/eller et salgssted per krets. Avstander, veiforbindelse og transportsituasjon er hovedgrunnen.

Krets	Antall salgssteder	Antall skjenkesteder
Nordnesøy	1	0
Storselsøy	0	0
Rødøy	1	2
Tjongsfjord/Våga	1	2
Sørfjorden/Nygård	1	0
Jektvik/Nordværnes	1	2
Selsøyvik	1	1
Gjerøy	1	1
Myken	1	2
Øresvik	0	1
Melfjordbotn	0	0
Til sammen:	8	11

Tabell 3. Antall salgs- og skjenkesteder per krets, per 01.07.2020 (Kommunal rapportering).

I tillegg til faste skjenkebevillinger, har kommunen i denne planperioden gitt 37 bevillinger for enkelt anledninger og 5 ambulerende skjenkebevillinger. Det har ikke vært satt tak på antall bevillinger, med unntak for ambulerende skjenkebevillinger der maks 2 bevillinger har vært tillatt på samme dag.

Omsetning av alkoholholdig drikk	2016	2017	2018	2019
Salg, gruppe 1	75347	81257	76079	75502
Skjenking, gruppe 1	4831	3990	3351	4202
Skjenking, gruppe 2	1175	1625	2539	1265
Skjenking, gruppe 3	147	180	77	51

Tabell 4. Omsetning av alkoholholdig drikk, vareliter (Kommunal rapportering).

Statistikken viser omsetning av alkoholholdig drikk i Rødøy kommune i perioden 2016-2019. Statistikken kommer fra lovpålagt rapportering fra innehavere av salgs- og skjenkebevillinger. Oversikten viser noen variasjon i omsetning gjennom årene uten en tydelig trend for hverken nedgang eller vekst.

Forskrift

Rødøy kommunestyre har i møte 9. april 2019 fastsatt Forskrift om åpningstider for serveringssteder og salg- og skjenketider for alkoholholdig drikk, Rødøy kommune, Nordland. Forskriften har endret tillatte salgstider og skjenketider. Salget av alkoholholdig drikk kan nå skje mellom kl. 08 og kl. 20 på hverdager og mellom kl. 08 og kl. 18 dager før søn- og helligdager. Skjenkingen tillates mellom kl. 8 og kl. 01.30 for alkoholholdig drikk under 22 % og fra kl. 13 til kl. 01.30 for alkoholholdig drikk over 22 %. I praksis har forskriften gjort alkoholvarer litt mer tilgjengelig enn før, med unntak for drikk over 22 %. Konsekvensevaluering vil være mulig etter noen år, senest ved neste revidering av alkoholpolitisk handlingsplan i 2024. Det samme gjelder andre endringer i forskriften. Kommunen bør ikke planlegge arbeid med forskriftsrevidering før denne evalueringen er på plass.

Vurderingskriterier ved behandling av bevillingssøknader

En søknad sendes til politiet, NAV Rødøy og skatte- og avgiftsmyndighetene for uttalelse. Kommunikasjonen med politiet er problematisk. Uttalelser i flere saker kom tilbake med flere ukers forsinkelse. Dette gjør at kommunen i noen saker måtte behandle søknad før uttalelse var mottatt. Vedtak om gitt bevilling med forbehold om positiv uttalelse fra politiet er ikke gunstig da det fort kan oppstå situasjoner der kommunen må trekke bevillingen. Planen bør ta tak i denne problemstillingen.

Når det gjelder uttalelser fra Skatte- og avgiftsmyndighetene, var det skatteoppkreveren i Rødøy som kommunen henvendte seg til. Siden 2019 har Bodø kemnerkontor utført tjenesten for Rødøy kommune. Den 1. november 2020 overfører regjeringen skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten. Dette kan endre rutinen for uttalelser i bevillingssaker.

Søknad vurderes ellers med tanke på antall salgs- og skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Mens lokalisering aldri har vært et problem, kom det i den siste planperioden nye driftskonsepter/karakter som kommunestyret måtte ta stilling til. Planen bør generalisere kurante driftskonsepter i retningslinjene.

Planen bør også gi retningslinjer vedrørende fritak fra kravet om stedfortreder. Det varierer fra søknad til søknad hvilke hensyn som legges til grunn ved vurdering av søknad om fritak.

Kommunen krever ikke kursing for ansatte på skjenkesteder utover det som er lovpålagt for bevillingsansvarlig og stedfortreder. Dette kravet bør stilles i bevilling for større steder/arrangement. Et eksempel på kursing er «Ansvarlig vertskap» - kurs og e-læring i regi av Helsedirektoratet. Kursing kan være spesielt viktig ved bevilling for en enkelt anledning, siden alkoholloven ikke krever kunnskapsprøve i disse sakene. Gjennomføring av kurset kan settes som et vilkår for større fester. En stor fest i Rødøy kommune kan defineres som arrangement hvor mer enn 200 deltakere er forventet.

Aldersgrense ved arrangement med skjenkerett

De fleste arrangementene med skjenkebevilling i Rødøy kommune har en aldersgrense på 18 år. Aldersgrensen må ses i sammenheng med arrangementets karakter. Et arrangement med mindreårige til stede bør være alkoholfritt. Kommunen kan sette et slikt krav på generelt grunnlag for den type arrangement.

For konsert/revy som en egen type arrangement, er faren for alkoholbruk blant mindreårige betydelig mindre. Alkoholvarene kjøpes rett før forestillingen eller i pause og konsumering foregår på angitte plasser i salen. Dette gjør situasjonen oversiktlig for bevillingsansvarlig og ordensvakter. For denne typen arrangement kan aldersgrensevilkår settes i de enkelte tilfeller etter behov.

For andre typer arrangement bør det tas stilling til aldersgrense i hvert tilfelle.

Bevillingsperiode

Alkoholloven åpner for at kommunale bevillinger for salg eller skjenking av alkoholholdig drikk ikke skal opphøre, men gjelde videre for en ny periode på inntil fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Kommunen har ikke benyttet seg av denne anledningen i år. Dette kan være relevant til neste 4-års periode. Det forutsetter at alkoholpolitisk handlingsplan rulleres før bevillingsperioden løper ut. Det skal utarbeides kriterier for fornyelsen, eksempelvis at bevillingen til virksomhet som ikke har pådratt seg prikker i siste 4-års perioden kan forlenges til neste periode automatisk. Det bør likevel foretas en ny vandelskontroll i forkant.

Bevillingsgebyr

Gebyrene fastsettes etter de til enhver tid gjeldende satser i alkoholforskriften. Minstegebyr i saker om kommunal skjenkebevilling for perioder inntil fire år eller for en bestemt del av året, fastsettes etter Alkoholforskriften § 6-2 tredje ledd til full sats. Minstegebyr for skjenkebevilling for en enkelt anledning er satt til kr. 500,- (k-sak 020/2017). Med bakgrunn i at andre gebyr økes årlig, kan det sistnevnte med fordel knyttes til andre satser i forskriften. Dette for å unngå behov for justeringsvedtak. Satsen kan for eksempel settes til 10 % av minstegebyr for skjenking i Alkoholforskriften § 6-2 tredje ledd, noe som utgjør kr 530 i år 2020.

Kontrolltiltak

Rødøy kommune har inngått avtale om salgs- og skjenkekontroller med Nordfjeldske Kontroll AS. Selskapet har på grunn av avstander i kommunen og åpningstider hos skjenke- og slagstedene hatt problemer med å levere tilstrekkelig antall kontroller. Dette ble tatt opp med leverandøren, som satte inn noen endringstiltak. Det kan være aktuelt å se på ordningen på nytt dersom det i framtiden kommer alternative leverandører.

Myndighet

Rødøy formannskapskontor har myndighet til å fatte enkeltvedtak etter alkoholoven i saker om faste bevillinger. Kommunedirektør har myndighet til å tildele skjenkebevilling for enkelt anledning, og gi dispensasjon fra forskrift og utvidelse av fast bevilling for enkelt anledning i særskilte tilfeller.

---

4. ALKOHOLPOLITISKE RETNINGSLINJER

Rødøy kommune gir retningslinjer for kommunal alkoholpolitikk for den aktuelle perioden, jf. alkohollovens § 1-7 d. Retningslinjene tar utgangspunkt i situasjonsanalyse og danner grunnlag for kommunalt bevillingssystem.

Andre tiltak beskrives i kapittel 5. Disse to kapitlene utgjør sammen planens handlingsdel. Økonomiske konsekvenser av disse tiltakene anses som ubetydelige. Ansvar for gjennomføring følger delegeringen av myndighet.

Bevillingssystem

1. Bevilling gis for inntil fire år, jf. alkoholloven § 1-6. En bevillingsperiode utgår 30.09. Bevillingsperioden fornyes automatisk 30. september året etter at nytt kommunestyre har tiltrådt. Dette forutsetter at alkoholpolitisk handlingsplan er rullert av nytt kommunestyre i forkant, og at det er foretatt oppdatert vandelskontroll på styrer og stedfortreder og skatte- og avgiftskontroll på selskap. Salgs- og skjenkesteder som i den siste perioden har pådratt seg prikker, må uansett søke på nytt.
2. Det settes ikke grense for antall salgsbevillinger.
3. Det settes ikke grense for antall skjenkebevillinger.
4. Rødøy kommune fastsetter 2 bevillinger etter alkohollovens § 4-5 (ambulerende skjenkebevillinger).
5. Uttalelser som skal legges til grunn ved behandling av søknad om salgs- og skjenkebevilling skal innhentes fra NAV Rødøy og politiet. Det kan i tillegg innhentes uttalelser fra Skatteetaten, teknisk etat, brannvesenet eller andre instanser.
6. Salgs- eller skjenkebevilling skal kunne nektes på grunnlag av negativ uttalelse fra politiet om søkers vandel og/eller ved forhold som knytter seg til alkoholloven eller annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål. Bevilling kan også nektes etter uttale fra skatte- og avgiftsmyndighetene om søkers vandel i forhold til denne lovgivningen.
7. Det skal legges frem en konseptbeskrivelse i søknaden, slik at det i bevillingsvedtaket kan beskrives hva slags type virksomhet man gir bevilling til.
  - 7.1. Bevilling for salg av alkoholholdig drikk i gruppe 1 etter § 1-6 andre ledd:
    - 7.1.1. Denne bevillingen gis som regel til dagligvareforretning. Bevillingssøker må ha et vareutvalg som tydelig gir inntrykk av at virksomheten er en dagligvareforretning.
    - 7.1.2. Denne bevillingen kan ikke gis til kiosk eller gatekjøkken. Begrepet kiosk har ikke noe enhetlig definert innhold, det vil måtte tas en helhetsvurdering av den enkelte virksomhet ved behandlingen av søknad om bevilling.
  - 7.2. Bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk for en periode inntil 4 år eller en bestemt del av året etter § 1-6 annet ledd:
    - 7.2.1. Denne bevillingen gis som regel til kafe/restaurant.
    - 7.2.2. Denne bevillingen kan gis til tilvirkningsvirksomhet med ordning for prøvesmaking. Prøvemengden skal være fastsatt for på forhånd. Den skal være lik for alle kundene.
    - 7.2.3. Denne bevillingen kan ikke gis til pub. Begrepet pub omfatter skjenkesteder der alkoholholdig drikkevarer utgjør den vesentligste omsetningsvaren. Kafeer og restauranter kan allikevel arrangere pubkveld som et enkelt arrangement.
  - 7.3. Bevilling for en enkelt bestemt anledning etter § 1-6 annet ledd:
    - 7.3.1. Denne bevillingen kan gis til fest. Arrangementet skal ha aldersgrense iht. alkohollovens § 1-5.

7.3.2. Denne bevillingen kan gis til revy og andre konsertliknende begivenheter. Alkoholvarer kan skjenkes kun rett før og/eller i pauser i arrangementet.

7.4. Ambulerende bevilling etter § 4-5:

7.4.1. Denne bevillingen gis for mindre lukkede selskap/arrangement der man på forhånd vet hvem som kommer: bryllup, jubileum og lignende arrangementer.

7.4.2. Denne bevillingen kan ikke benyttes av lag og foreninger.

7.5. Bevilling til andre typer virksomhet kan gis etter en særskilt vurdering.

8. For at det kan gis unntak fra kravet om stedfortreder, skal virksomheten være liten og ha få åpningsdager i uken. Det kan gis unntak til andre virksomheter etter en særskilt vurdering. De virksomhetene som blir vurdert uegnet for unntaket, kan få et midlertidig unntak på inntil tre måneder for å kunne få stedfortreder på plass.
9. Skjenking og konsum av alkoholholdig drikk av gruppe 3 skal ikke skje utendørs.
10. Tidsinnskrenkning og åpningstider skal være etter Forskrift om åpningstider for serveringssteder og salg- og skjenketider for alkoholholdig drikk, Rødøy kommune (FOR-2019-04-09-489).
11. Bevillingsgebyr fastsettes til enhver tid gjeldende satser i Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholforskriften). Minimumssats til bevillingsgebyr for skjenking i en enkelt anledning settes til 10 % av minstegebyr for alminnelig skjenkebevilling.
12. Vedtak om skjenkebevilling ved en enkelt anledning skal inneholde vilkår som fremhever ansvarlig alkoholhåndtering. Eksempler av slike vilkår er et bestemt antall ordensvakter, sperring eller markering av område o.l. Omsetningsoppgave skal sendes inn etter arrangementet.
13. For fest med skjenkebevilling med forventet 200 deltakere eller flere, settes det et krav om at bevillingsansvarlig og stedfortreder, som ikke kan dokumentere kunnskapsprøve, skal ha gjennomført kurs «[Ansvarlig vertskap](#)».
14. Dersom skjenke- eller salgsstedet ikke overholder reglene i alkoholloven, alkoholforskriften eller vilkår gitt i bevillingen, kan det reageres med advarsel, innkalling til møte med administrasjonen, tildeling av prikker i medhold av alkoholforskriften kapittel 10, inndragning av bevillingen eller anmeldelse til politiet.
15. Delegering av myndighet i saker etter alkoholloven er i henhold til i kommunalt delegeringsreglement.

---

5. ANDRE TILTAK

---

1. Kommunen skal jobbe kontinuerlig med holdningsskapende og forebyggende arbeid blant alle aldersgrupper. Tiltak kommer i et annet kommunalt planverk, fortrinnsvis folkehelseplanen.
2. Kommunen tilrettelegger for en politisk diskusjon om folkehelse, alkohol og trygghet i kommunen. Presentasjon av kartleggingsresultater fra Kompetansesenter rus, Nord-Norge legger grunnlag for diskusjonen.
3. Kommunen jobber for å opprette/styrke samarbeidet med politiet og andre aktuelle samarbeidspartnere, også ideelle aktører.
4. Kommunen ser etter alternative kontrollordninger.